

Wyjazd studyjny do Finlandii

W dniach 23-27.06.2009 odbył się wyjazd studyjny do Finlandii, gdzie w miejscowości Tampere miała miejsce coroczna międzynarodowa konferencja pt. „[EUROPA W AKCJI](#)”. Dla osób związanych z projektem systemowym, wyjazd ten miał na celu zapoznanie się ze sposobami aktywizacji społeczno – zawodowej osób niepełnosprawnych intelektualnie w Finlandii.

W wyjeździe brało udział 6 osób zatrudnionych w projekcie: pracownicy biura Zarządu Głównego w Warszawie odpowiedzialni za przebieg projektu oraz pracownicy wykonujący zadania merytoryczne w punktach aktywizacji. Wdrażanie nowych pomysłów i strategii nie byłoby możliwe bez przekonania do nich rodziców osób niepełnosprawnych pełniących kluczowe role w PSOOU oraz przedstawicieli PFRON. Dlatego do udziału w tym przedsięwzięciu została zaproszona Pani Jolanta Janik - członek Zarządu Głównego PSOOU oraz Pani Jolanta Wiśniewska, pracownik PFRON.

Bogaty program konferencji oferował różne formy zajęć. Codziennie z samego rana odbywały się **sesje plenarne** na tematy związane z: pełnym uczestnictwem osób niepełnosprawnych intelektualnie w życiu społecznym, poszanowaniem praw osób niepełnosprawnych intelektualnie, pełnym dostępem do informacji i uczenia się dostosowanym do stopnia niepełnosprawności. Zostały przedstawione rozwiązania oraz narzędzia ułatwiające naukę i dostęp do informacji pn. Pathways Project. Podkreślano również bardzo ważną rolę rodziny w aktywizacji społeczno – zawodowej osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Na sesjach plenarnych wypowiadali się m.in. przedstawiciele znanych organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną, będący jednocześnie organizatorami konferencji: Inclusion Europe, KVTL - The Finnish Association on Intellectual and Developmental Disabilities, Me Itse Association, EPSA – The European Platform of Self-Advocacy.

Przez cały czas trwania konferencji odbywał się „**Targ pomysłów**”. Na poszczególnych stanowiskach można było zaczerpnąć informacji na temat instytucji, narzędzi i programów dotyczących nauki, niezależnego życia i aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Naklejanie elementów

Popołudniami odbywały się **warsztaty i grupy dyskusyjne**, z tematami do wyboru. Uczestnicy warsztatów mieli możliwość zadawania pytań prowadzącemu, wypowiedzenia swoich opinii oraz wymiany informacji i doświadczeń z uczestnikami z innych krajów.

Na warsztacie „**Edukacja i nauczanie osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną**”, pan Alpo Suomi - dyrektor szkoły PÄIVÄHARJU SCHOOL - przedstawił system nauczania istotnych umiejętności życiowych dla osób wkraczających w wiek dorosły. Program szkoły obejmuje uczniów klas specjalnych, którzy na 2 tygodnie zostają oddelegowani ze szkół publicznych do których uczęszczają na co dzień. W Päiväharju School uczą się istotnych życiowych umiejętności. System nauczania obejmuje naukę samodzielności, umiejętności zawodowych, umiejętności społeczno – komunikacyjnych oraz gospodarowania swoim czasem wolnym poprzez rozwijanie zainteresowań. Po 2 tygodniach uczniowie wracają do swoich szkół macierzystych. Taki dwutygodniowy system powtarza się 3-4 razy w ciągu roku. Przy przyjęciu do Päiväharju School, zespół w składzie: uczeń, rodzice oraz kadra szkoły, bierze udział w tworzeniu IEPF (*Pupils Individual Education Plan for Future*), czyli długoterminowego indywidualnego planu nauczania, który określa cel i

umiejętności jakie będą rozwijane przez najbliższe 5-6 lat. W założeniu, po tym czasie uczeń będzie mógł rozpocząć wybraną przez siebie aktywność zawodową. Plan jest poprzedzony diagnozą oraz wywiadem w postaci kwestionariusza, który wypełnia rodzic oraz uczeń (w miarę swoich możliwości). Diagnoza ma na celu określenie wyjściowego poziomu posiadanych przez ucznia umiejętności. Tak powstały plan jest sprawdzany, i w miarę konieczności modyfikowany, 2 razy w ciągu roku.

W drugiej części warsztatu, pani Mirja Niskala z Bovallius Vocational College zachęcała do nauki przez internet. Przedstawiła powstały w Finlandii program SEVERI, który ma na celu ułatwić naukę i komunikację osobom z niepełnosprawnością intelektualną.

Na kolejnym warsztacie pn. „**Pełne uczestnictwo w życiu zawodowym**”, został przedstawiony projekt „Chcę pracować”. Na podstawie badań przeprowadzonych przez fińską organizację FAIDD wynika, że w Finlandii jest 40000 osób z niepełnosprawnością intelektualną, z czego 23000 jest na chwilę obecną w wieku zawodowym. Około 14000 osób uczestniczy w różnych formach aktywności zawodowej.

Wreszcie około 300 osób pracuje w zakładach zatrudnienia chronionego, otrzymując umowę o pracę. Najczęściej osoby niepełnosprawne intelektualnie są zatrudniane w cateringu, w biurze, na stanowisku sprzątaczk, w sklepach, w przemyśle. Otrzymują wszelkie świadczenia, zakres praw i obowiązków oraz wypłatę. Są wspierane przez trenera pracy, który pomaga im w poszukiwaniu pracy, prowadzi negocjacje z pracodawcą oraz pomaga w nauce poszczególnych czynności. Nie tracąc renty, osoby niepełnosprawne intelektualnie mogą zarobić do 588 euro na miesiąc. Jeśli zarobek przekracza wymienioną kwotę, wypłata renty zostaje zawieszona na okres od 6 miesięcy do 5 lat.

Na odpowiedź: „Jakie jest Twoje wymarzone stanowisko pracy?”, młodzi Finowie z niepełnosprawnością intelektualną najczęściej odpowiadali, że praca w cateringu. Na pytanie: „Dlaczego praca jest ważna?”, odpowiedzi nie różniły się od tych, jakich udzieliliby każdy dorosły człowiek:

- z powodu wypłaty;
- by czymś się zajmować;
- by nauczyć się nowych rzeczy;
- by zawrzeć nowe znajomości;
- bo miło jest pracować;
- by czuć się użytecznym.

Jak wynika z badań, znaczenie pracy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną jest ogromne. Praca jest przez nich uważana za element „normalnego dorosłego życia”, jest formą uczestnictwa w życiu społecznym. Sprawia, że wzrasta samoocena osoby pracującej oraz tolerancja zdrowego społeczeństwa w stosunku do osób niepełnosprawnych.

Pakowanie przynęt dla ryb

W drugiej część warsztatu, zostały przeprowadzone wywiady z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie, które pracują w Tampere Hall (czyli miejscu odbywania się konferencji) i mieszkają samodzielnie. Ich pracę zobrazował film. Pierwszą osobą była Tiina Valkama. Do jej obowiązków należy m.in. segregowanie poczty, uzupełnianie kubeczków w automatach na wodę, niszczenie dokumentów. Tina pracuje od 8:00 do 14:00 i za swoją pracę otrzymuje wynagrodzenie. Raz na miesiąc odwiedza ją trener pracy, z którym ma okazję podzielić się swoim doświadczeniem, porozmawiać na temat ewentualnych trudności bądź problemów. Jest bardzo zadowolona ze swojej pracy. Drugą osobą był Sakari Lehto, który ma 25 lat. Podobnie jak Tina, otrzymuje wynagrodzenie za swoją pracę oraz ma kontakt z osobą wspierającą, czyli trenerem pracy. By otrzymać zatrudnienie, wysłał do Tampere Hall e-mailem dokumenty aplikacyjne. Do obowiązków Sakari należy m.in.:

przenoszenie mebli, rozkładanie krzesel, składanie kartonów. Pracuje we wtorki i w czwartki. Bardzo lubi swoich kolegów i koleżanki z pracy.

Uczestnicy warsztatów mieli okazję zadawać pytania tym osobom i chętnie korzystali z tej możliwości.

Grupa dyskusyjna „**Wsparcie rodziny**” miała na celu ukazanie problemów dorosłych osób niepełnosprawnych, które są rodzicami. Przedstawiona została metoda pn. „Photovoice”, z pomocą której można stworzyć historię obrazkową zawierającą myśli rodzica. Przykładowa, bardzo wzruszająca historia została pokazana uczestnikom grupy dyskusyjnej. Historia ta została także opublikowana w formie książki. Następnie zachęcono uczestników warsztatu do zabrania głosu w kilku ważnych kwestiach: „Czy znasz rodzinę, w której rodzice mają problemy w uczeniu się?”, „Jak tego typu rodziny radzą sobie w społeczeństwie?”, „Jaki rodzaj wsparcia otrzymują te rodziny (krewni, przyjaciele, pracownicy socjalni, wsparcie finansowe itp.)?” Okazuje się, że w wielu krajach dzieci zostają osobom niepełnosprawnym odbierane i umieszczane w specjalnych placówkach. Z drugiej strony, jeśli dzieci mieszkają z rodzicem, są to często rodziny biedne, dla których najważniejszym wsparciem jest wsparcie finansowe.

W ostatni dzień pobytu w Finlandii, pracownicy projektu systemowego wybrali się do **HEMPANKAARI** w miejscowości Nokia, czyli miejsca aktywizacji społeczno – zawodowej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. W dużej sali, każdy uczestnik placówki miał swoje własne stanowisko pracy i wykonywał elementy pracy dostosowane do stopnia niepełnosprawności, takie jak:

- oddzielanie papierków od gąbek, które później zostaną wykorzystane przez firmy do transportu produktów szklanych;
- przyklejanie aniołków do kartek okolicznościowych;
- segregowanie do paczek przynęt na ryby;
- segregowanie agrahek;
- prasowanie tkanin;
- temperowanie ołówków.

Nad pracą czuwał asystent, który raz na jakiś czas doglądał wykonywanych czynności. Pracownicy z wielką chęcią i radością pokazywali gościom czynności, które wykonują. W placówce była również pracownia ceramiczna, a wyroby w niej wykonane były sprzedawane w sklepiku.

Hempankaari - miejsce aktywizacji

Podczas wyjazdu byliśmy również świadkami dwóch niezwykle wydarzeń. Jednym z nich był koncert zespołu Hempan Pumpuu, którego członkowie na co dzień uczęszczają do miejsca aktywizacji zawodowej Hempankaari. Drugim wydarzeniem było przedstawienie grupy „Family Circus”. W skład tej grupy wchodzi 3 rodziny, każda z nich posiada dziecko niepełnosprawne. Mimo swoich ograniczeń i słabości, dzieci te również są „pełnoprawnymi” bohaterami występów. Przedstawienie pełne ciepła i dobrego humoru wzruszyło całą zgromadzoną publiczność.

Wyjazd ten potwierdził słuszność założeń i celów projektu systemowego. W czasie konferencji wielokrotnie powtarzano, że osoba niepełnosprawna ma tak samo jak każdy człowiek, prawo do nauki, podejmowania decyzji czy uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Biorąc pod uwagę ogromną rolę pracy, która wynika z badań i obserwacji, można stwierdzić, iż aktywizacja społeczno-zawodowa pełni bardzo istotną rolę w funkcjonowaniu każdego dorosłego człowieka z niepełnosprawnością intelektualną. Zatem nie bez powodu zarówno w Polsce, jak i w innych krajach europejskich, dąży się do tego, by podnieść zaradność osobistą i umiejętności społeczne osób niepełnosprawnych intelektualnie, by miały one równy dostęp do praw, obowiązków i systemu nauczania, by czuły się

potrzebne, by wzrosło ich dobre samopoczucie poprzez doznawanie sprawstwa i celu wykonywanych czynności, by czuły się akceptowane społecznie i szanowane.

Magdalena Loska

PSOUU Koło w Pszczynie